

ТУРИЗМ

DOI: [https://doi.org/10.32782/2708-4949.3\(17\).2025.23](https://doi.org/10.32782/2708-4949.3(17).2025.23)

УДК 336.72

В. С. Демко, Г. Г. Тараненко, Л. І. Шлєіна
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

ЄВРОПЕЙСЬКІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНІВ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У статті проаналізовано Європейські підходи до оцінки туристичного потенціалу регіонів з урахуванням принципів сталого розвитку. Обґрунтовано доцільність застосування багатовимірного, інтегрального, просторового та індикаторного підходів, які лежать в основі сучасних Європейських методик (ESPON, ETIS, Eurostat, OECD). Детально розглянуто методологічні принципи комплексної оцінки туристичного потенціалу, що передбачає врахування природно-географічних, історико-культурних, інфраструктурних, соціально-економічних, управлінських та екологічних чинників. Наголошено на значенні просторової аналітики за допомогою GIS для виявлення туристичних кластерів, оцінки транспортної доступності та моделювання туристичних потоків. Виокремлено роль стейкхолдерів (місцевого самоврядування, бізнесу, громади) у процесі оцінювання. На прикладі Запорізької області досліджено зміни туристичного потоку, туристичної інфраструктури протягом 2015–2021 рр., вплив пандемії COVID-19 і наслідки повномасштабної війни. Запропоновано модель розвитку сталого туризму для Запорізької області, що включає економічну, соціальну, екологічну та безпекову стійкість. Представлено стратегічну «Дорожню карту відновлення туризму Запорізької області на 2026–2030 роки» як інструмент комплексного управління післявоєнним розвитком регіональної туристичної системи. Обґрунтовано необхідність впровадження етапного підходу до відновлення туристичної інфраструктури в умовах безпекових викликів, руйнування об'єктів рекреації та соціально-економічної дестабілізації, спричиненої воєнними діями. Запропонована карта структурована за принципами інтегрованого просторового планування, кластерного розвитку, публічно-приватного партнерства та цифрової трансформації. Дорожня карта є стратегічною рамкою для консолідації зусиль органів влади, громад, бізнесу, наукових установ та міжнародних партнерів у сфері сталого розвитку туризму, що здатен відіграти роль каталізатора регіонального відродження. Результати дослідження мають практичне значення для стратегічного планування туристичного розвитку українських регіонів у трансформаційних умовах.

Ключові слова: оцінки туристичного потенціалу регіонів, туристичні ресурси, сталий туризм, сталий розвиток, туристичні показники.

Постановка проблеми та її актуальність. В умовах післявоєнної трансформації територій зростає потреба у розробці ефективних моделей оцінки туристичного потенціалу, які поєднують просторову, екологічну та соціально-економічну компоненти. В Україні відсутні уніфіковані інструменти оцінювання туристичної привабливості регіонів, що відповідають критеріям сталого розвитку. Особливої актуальності ця проблема набуває для Запорізької області, яка має значний потенціал, але зазнала масштабних деструктивних впливів через війну.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У європейській практиці оцінка туристичного потенціалу ґрунтується на принципах багатовимірного та інтегрального підходів, відображених у методиках ESPON [7], ETIS [8], Eurostat [6], OECD [10]. Останніми роками зростає увага до просторової прив'язки туристичних ресурсів із використанням GIS, а також до залучення зацікавлених сторін. В українських дослідженнях поки не досягнуто комплексної адаптації таких методик, особливо в умовах післявоєнного відновлення. Праці українських дослідників здебільшого фрагментарно

охоплюють соціально-економічні або ресурсні аспекти, ігноруючи індикативні системи моніторингу або цифровізацію туристичної інфраструктури [2].

Формулювання цілей статті. Розробити адаптовану до українських реалій модель оцінки туристичного потенціалу регіону на основі європейських методичних підходів, з урахуванням принципів сталого розвитку, на прикладі Запорізької області.

Виклад основного матеріалу дослідження. У країнах Європейського Союзу сформовано цілісну систему стратегічного планування розвитку туризму, яка базується на принципах просторової збалансованості, сталого використання ресурсів, цифрової трансформації та крос-секторальної взаємодії. Попри відсутність єдиної офіційно затвердженої загальноєвропейської методики, на рівні ключових інституцій ЄС – Європейської Комісії [8], Європейського парламенту [9], Європейської туристичної комісії (ETC) [13], аналітичних служб Eurostat [6], а також міждержавних ініціатив та проєктів (ESPON, OECD, UNWTO) [7, 10, 11, 16, 17] – напрацьовано широкий набір уніфікованих індикаторів, методологічних принципів і стандартів, що

використовуються для оцінювання стану та динаміки розвитку туристично-рекреаційного потенціалу на різних територіальних рівнях.

Для оцінювання туристичного потенціалу регіонів ЄС активно використовуються інструменти просторового аналізу (GIS), інтегральні індекси конкурентоспроможності, а також якісні та кількісні показники за чотирма основними блоками: ресурсний потенціал (природні, історико-культурні, інфраструктурні ресурси), інституційно-управлінський потенціал (наявність стратегій, кластерних платформ, партнерств), соціально-економічна готовність регіону (кадровий потенціал, бізнес-середовище, освіта), інтеграційна привабливість (брендинг, доступність, туристична комунікація, цифровізація).

Окремі країни (Іспанія, Франція, Польща) застосовують індекси сталого туристичного розвитку (наприклад, European Tourism Indicator System – ETIS), які містять до 40 індикаторів, що відображають екологічні, економічні та соціальні аспекти туризму на регіональному рівні [8].

Європейські методики ґрунтуються на принципах сталого розвитку, що передбачає мінімізацію екологічного навантаження, підвищення енерго- та ресурсо ефективності, збереження культурного та біологічного різноманіття, підтримку соціальної стійкості громад, досягнення балансу між економічною вигодою та екологічною безпекою. Завдяки цьому забезпечується довгострокова конкурентоспроможність туристичних регіонів.

Для ефективного забезпечення порівняння даних у межах ЄС використовуються: системи обліку EUROSTAT [6], OECD [10], UNWTO [16, 17]; стандарти ETIS (European Tourism Indicator System) [8, 16]; методології програм ESPON [7]. Це сприяє єдності інформаційних баз, ефективному моніторингу та підвищенню достовірності міжрегіональних порівнянь.

У процес оцінки туристичного потенціалу активно включаються: органи місцевого самоврядування;

представники туристичного бізнесу; громадськість і локальні експерти; наукова спільнота; місцеві жителі. Це забезпечує реалістичність, точність та обґрунтованість оцінки за рахунок врахування локальних знань і потреб.

Загалом методичні підходи ЄС ґрунтуються на інтегральному, міждисциплінарному та сталому аналізі територіальних систем. Туризм розглядається не ізольовано, а як багатofакторна складова соціально-економічного простору, яка залежить від екології, інфраструктури та управління.

Системні методики ЄС дозволяють комплексно й об'єктивно оцінювати туристичний потенціал регіонів з орієнтацією на сталість, конкурентоспроможність і довгостроковий розвиток, що має надзвичайно високу практичну цінність для формування політик у післякризовий період.

Враховуючи особливості післявоєнного відновлення, просторову диференціацію та стратегічну потребу у регіональному плануванні, доцільно адаптувати ключові принципи методик ЄС для України в цілому та її регіонів які ефективно допомогли туристичній галузі в період відновлення (табл. 1). Запорізька область має потужний потенціал для розвитку туризму завдяки поєднанню унікальних природних ресурсів Азовського узбережжя, історико-культурної спадщини (Хортиця, Кам'яна Могила, козацькі традиції), рекреаційно-курортних можливостей та зростаючих елементів ділового, подієвого, гастрономічного й активного туризму.

Від початку повномасштабної агресії у 2022 році Запорізька область зазнала значних втрат в інфраструктурі, безпековому середовищі та функціонуванні підприємств туристичного сектору. Найбільш постраждали Приазовські рекреаційні зони (Бердянськ, Кирилівка), що перебували в окупації та зазнали фізичного руйнування інфраструктури (пляжні комплекси, бази відпочинку, санаторії). Культурно-історичні об'єкти (зокрема частини комплексу «Запорізька

Таблиця 1 – Принципи, релевантні методики ЄС для Запорізької області

№	Принцип	Зміст	Можливості адаптації для Запорізької області
1	Геопросторовий аналіз ресурсів	Комплексне картографування та типологізація туристичних об'єктів	Використання QGIS / ArcGIS для інтеграції даних про пам'ятки, заповідники, маршрути, зони ризику
2	Кластеризація територій	Формування туристичних кластерів як логістично пов'язаних і тематично обґрунтованих систем	Виділення кластерів: Хортицький, Приморський, Агроєкологічний, Техноіндустріальний
3	Транспортна та цифрова доступність	Розрахунок ізохрон, аналіз інфраструктури, покриття мобільним інтернетом	Ідентифікація «білих плям», моделювання маршрутів до об'єктів, інвестиційна оцінка
4	Соціальна відповідальність і залучення громад	Туризм як чинник згуртування, локальної зайнятості, волонтерства	Підтримка локальних ініціатив у селах, розвиток зеленого туризму, інклюзія ветеранів
5	Екологічна стійкість	Моніторинг впливу на довкілля, обмеження для зони NATURA 2000	Встановлення екологічних рамок у заповідних зонах (Кам'яна Могила, Великий Луг)
6	Цифровізація та інновації	Smart-tourism, цифрові карти, big data-аналітика	Розробка мобільного гіда «Запоріжжя туристичне», інтеграція з open data платформами
7	Мультисекторальна інтеграція	Поєднання туризму з культурою, аграрним сектором, ІТ	Модель «туризм + агро + спадщина», підтримка фермерських господарств як елементів ТРП

Джерело: [8; 10; 11]

Січ»), які опинилися в зоні бойових дій або недоступні через ризики обстрілів. Заклади розміщення та обслуговування – значна частина малого бізнесу призупинила діяльність або була втрачена. Подієвий і екскурсійний туризм – практично повністю зупинений у зв'язку з обмеженням масових заходів і переміщеннями населення.

Відповідно до оцінки Міністерства економіки України (2024), втрати туристичної інфраструктури у південних областях перевищують 30–40% від довоєнного рівня, зокрема в прибережних районах. У Запорізькій області також зросла структурна асиметрія між північними і південними громадами, де туризм став недоступним або зруйнованим повністю.

В рамках дослідження проведено статистичний аналіз туристичної динаміки в Запорізькій області до початку повномасштабного вторгнення, з урахуванням тенденцій внутрішнього туризму у 2015–2024 роках. (табл.2.) [1]. Аналіз даних Держтуризму свідчить про ріст інтересу до внутрішнього патріотичного туризму (на 32% у 2023 р. порівняно з 2021 р.) [3], екотуризму та зеленого туризму в безпечних громадах регіону (зокрема у Веселівській та Приазовській ТГ), волонтерського туризму та соціальних подорожей на деокуповані території.

Дослідження динаміки туристичного потоку Запорізької області є важливим з огляду на необхідність оцінки втрат туристичної галузі унаслідок пандемії та повномасштабної війни, аналізу циклічних коливань попиту та адаптації інфраструктури до змін соціально-економічних умов, обґрунтування державної та регіональної політики відновлення туризму, зокрема кластерних моделей розвитку, формування інвестиційно привабливих сценаріїв для місцевих громад і МСП. Значне скорочення туристичного потоку після 2022 року спричинило кризу в регіональних системах зайнятості, мобільності та послуг, що вимагає науково обґрунтованих управлінських рішень.

Довоєнний період (2015–2019 рр.) характеризувався стійким зростанням туристичного потоку (загальний приріст склав понад 45% за 5 років). У 2020 році відбулося різке скорочення туристичних візитів унаслідок пандемії – мінус 38,5% порівняно з попереднім роком.

У 2021 році спостерігалось часткове відновлення, однак повномасштабна війна у 2022 році призвела до катастрофічного падіння показників – у понад 5 разів. Протягом 2023–2024 років ситуація поступово стабілізується, переважно за рахунок північних громад області, проте обсяг туристичного потоку залишається на рівні менше 30% від довоєнного.

Аналізуючи динаміку розвитку туристичних підприємств видно що всі групи показників мають стійке зростання, що свідчить про позитивну динаміку розвитку туристичної сфери області до початку повномасштабного вторгнення (рис. 1). Так, загальна кількість туристичних підприємств зросла з 72 у 2015 році до 117 у 2021 році, що становить приріст у 62,5 %. Найбільший приріст зафіксовано у 2016–2019 роках, коли кількість суб'єктів туристичної діяльності зросла на 43 одиниці (з 72 до 115), що може бути пояснено впровадженням нових державних програм підтримки МСБ у сфері послуг та розвитком внутрішнього туризму.

Кількість закладів розміщення протягом періоду також зросла з 340 до 390 одиниць, що вказує на розширення готельної бази, зокрема у приазовських курортних містах (Бердянськ, Кирилівка). Найбільш суттєве зростання спостерігалось в 2019 році (415 одиниць), однак у 2020–2021 роках видно незначну стагнацію, ймовірно, внаслідок пандемічних обмежень COVID-19, що скоротили попит на класичні готельні послуги.

Оздоровчо-курортна інфраструктура демонструє відносно стабільні показники: з 38 у 2015 році до 41 у 2021 році. Це свідчить про певну структурну інерційність та обмежений інвестиційний інтерес до оновлення санаторної бази області, зокрема через відсутність чіткої державної політики у сфері медичного туризму в зазначений період.

Загалом, позитивна динаміка розвитку туристичних підприємств до 2021 року засвідчує потенціал галузі, проте вона була суттєво порушена після 2022 року через повномасштабну війну та окупацію частини територій області, зокрема курортних регіонів Приазов'я. Ці дані є основою для моделювання післякризового відновлення з акцентом на стійкість, безпеку та диверсифікацію туристичних продуктів.

Таблиця 2 – Аналіз туристичного потоку в Запорізькій області

Рік	Кількість обслугованих туристів (тис. осіб)	Темп приросту, %	Аналітичний висновок
2015	335,0	–	Посткризовий стабілізаційний рік
2016	380,2	+13,5%	Відновлення внутрішнього туризму
2017	435,0	+14,4%	Ріст подієвого туризму (фестивалі, Хортиця)
2018	463,7	+6,6%	Пік приїзду до курортів Азовського узбережжя
2019	485,5	+4,7%	Максимальний довоєнний показник
2020	298,4	–38,5%	Падіння внаслідок COVID-19
2021	342,0	+14,6%	Часткове відновлення
2022	85,0	–75,1%	Початок повномасштабної війни, окупація частини територій
2023	52,0	–38,8%	Погіршення безпекової ситуації
2024	68,5	+31,7%	Відновлення в північних громадах

Джерело: [3; 4]

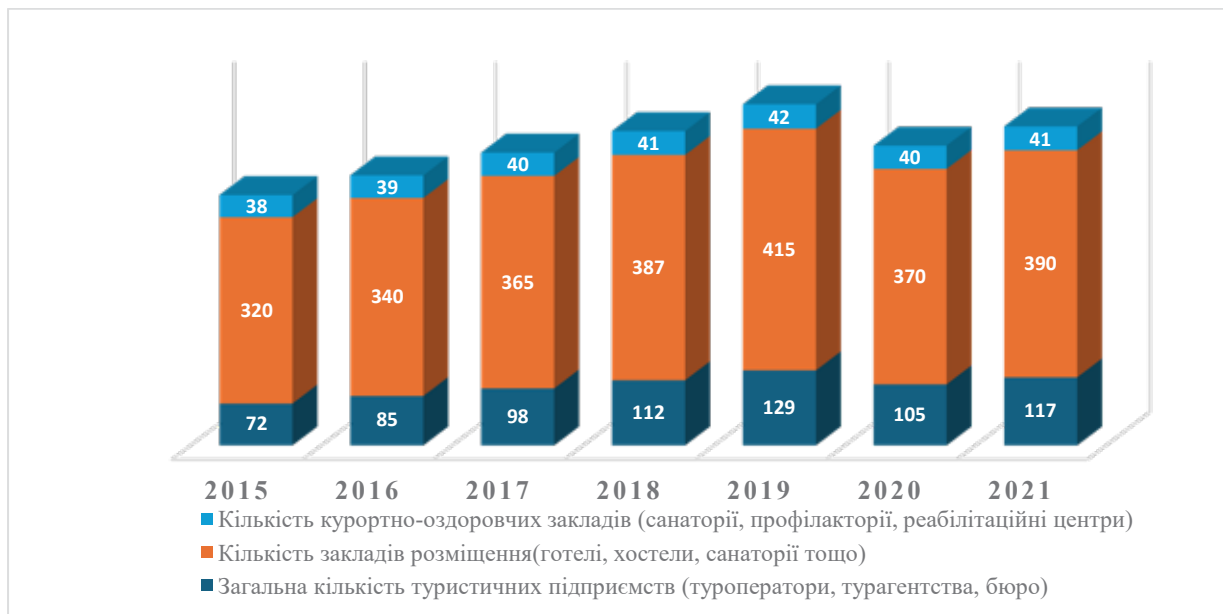

Рисунок 1 – Аналіз туристичних підприємств Запорізької області (2015–2021 рр.)

Джерело: побудовано автором на основі статистичного аналізу [1]

Таблиця 3 – Аналіз туристичних об'єктів Запорізької області (2015–2021 рр.)

Рік	Туристично-інформаційні центри (од.)	Культурні об'єкти (музеї, заповідники, театри, виставки)	Об'єкти природно-заповідного фонду (парки, заказники, заповідники)	Транспортна інфраструктура (кількість ключових транспортних вузлів)
2015	1	125	62	1 аеропорт, 7 залізничних станцій, 14 міжміських автостанцій
2016	2	128	63	
2017	2	130	64	
2018	3	132	64	
2019	3	134	65	
2020	3	133	65	
2021	3	134	65	

Джерело: [1; 3]

Інформаційно-туристична інфраструктура продемонструвала стабільне трикратне зростання, що зумовлено активізацією діяльності туристично-інформаційних центрів (ТІЦ), створених при органах місцевого самоврядування. Сегмент культурно-пізнавального туризму зріс на 7% завдяки відкриттю нових громадських музеїв та розширенню існуючих культурних установ. Природно-заповідний фонд показує помірно позитивну динаміку, яка пов'язана з оновленням статусу окремих природоохоронних об'єктів. Транспортна доступність за кількісними показниками залишалася сталою, проте якість автомобільних доріг і рівень авіасполучення суттєво покращилися у 2019–2021 роках [1; 3; 4; 5].

Динаміка розвитку основних складових розважальної туристичної інфраструктури Запорізької області у 2015–2021 рр. охоплює шість ключових компонентів, що відображають рівень інфраструктурного забезпечення різних форм рекреаційної активності (рис. 2).

Провідну позицію посідає інформаційно-цифрова інфраструктура (сайти, мобільні сервіси, AR/VR), яка

демонструє стабільне зростання, що свідчить про цифровізацію галузі та адаптацію до нових запитів споживачів. Друге місце посідає гастрономічна інфраструктура, яка зберігає сталі позиції, з помірним зростанням у 2019–2021 рр. у зв'язку з популяризацією фермерського туризму та локальних продуктів.

Об'єкти активного туризму зростали найбільш динамічно у 2018–2020 рр., що пов'язано з розширенням активних видів відпочинку в регіоні. Частка фестивалів і подій залишається сталою, з піком у 2019 році, після чого зафіксовано спад унаслідок пандемії COVID-19. Найменшу частку щороку займають офіційні екскурсійні маршрути, що вказує на недостатню розробленість екскурсійної пропозиції та потребу в її оновленні.

Загалом, розвиток туристичної привабливості регіону у зазначений період базувався переважно на цифровій трансформації, гастрономічному секторі та активному туризмі, тоді як екскурсійний і подієвий туризм потребують модернізації й підтримки в межах кластерної політики [1–5].

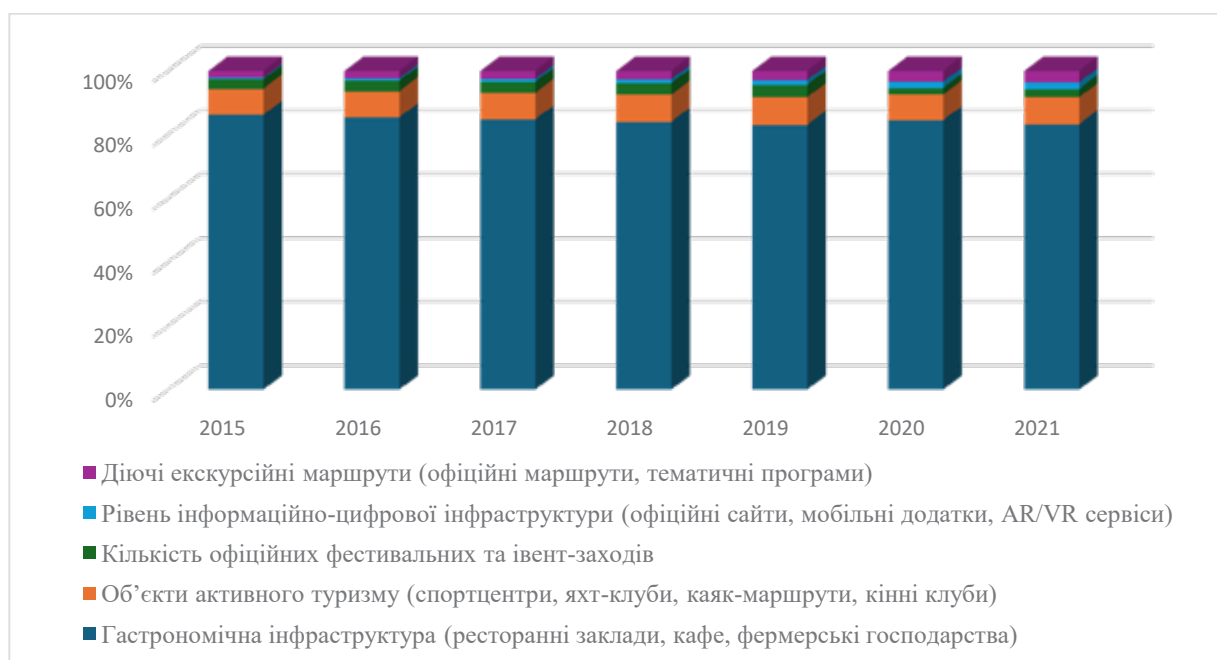

Рисунок 2 – Аналіз розважальної туристичної інфраструктури регіону

Джерело: побудовано автором на основі статистичного аналізу [1; 3; 4; 5]

Актуальність дослідження стану і структури туристичної інфраструктури Запорізької області зростає в умовах необхідності формування стратегії відновлення післявоєнного туризму, підтримки залишкової інфраструктурної бази, збереження кадрового потенціалу галузі, переосмислення моделей організації туризму в умовах нової безпекової реальності.

Модель розвитку сталого туризму для Запорізької області (рис. 3) пропонується реалізувати через гармонійне поєднання чотирьох основних напрямів стійкості – економічної, соціальної, екологічної та безпекової, що відповідає актуальним європейським та міжнародним практикам відновлення територій, постраждалих від збройних конфліктів.

Запропонована модель розвитку сталого туризму для Запорізької області забезпечує системний підхід до розвитку галузі у післявоєнний період, враховуючи реалії регіону та міжнародний досвід кризового відновлення туристичних територій. Комплексна реалізація стратегічних цілей за кожним напрямом дозволить не лише відновити втрачений потенціал, а й створити конкурентоспроможну, безпечну та стійку туристичну екосистему, що сприятиме економічній стабілізації, соціальній інтеграції, збереженню культурної спадщини та гармонійному розвитку природного середовища регіону.

Для успішного впровадження моделі розвитку сталого туризму в регіоні запропоновано сформувати «Дорожню карту відновлення туризму Запорізької області на 2026–2030 роки» як є комплексним інструментом реалізації моделі розвитку сталого туризму в Запорізькій області у період післявоєнного економічного та культурного відродження регіону (табл. 4). Її

головна мета – реінтеграція туристичної інфраструктури, стимулювання внутрішнього і в перспективі міжнародного туризму, підвищення інвестиційної привабливості регіону та створення умов для сталого розвитку локальних громад через туризм.

Дорожня карта ґрунтується на принципах інтегрованого просторового планування, кластерного підходу, сталого розвитку, публічно-приватного партнерства. Вона є не лише інструментом інфраструктурного відновлення, а стратегічним курсом розвитку туризму Запорізької області на нових засадах безпеки, сталості, інноваційності та регіональної кооперації. Дорожня карта дозволить трансформувати туризм із кризового сектору в каталізатор соціально-економічного піднесення області у повоєнний період.

Очікуваними результатами реалізації всіх етапів дорожньої карти повинно стати відновлення щонайменше 70% туристичної інфраструктури області, функціонування 5 повноцінних туристичних кластерів, понад 300 тис. туристів щорічно, залучення щонайменше 50 млн грн інвестицій у сферу туризму, формування інтегрованої платформи цифрового туризму, розширення експортного потенціалу галузі через культурні маршрути і транскордонне співробітництво.

Висновки. Європейські підходи до оцінки туристичного потенціалу, засновані на інтеграції багатовимірних індикаторів, GIS-аналізу та сталого розвитку, можуть бути ефективно адаптовані до потреб українських регіонів. Запорізька область демонструє потенціал для формування нової туристичної політики з орієнтацією на безпечне, екологічно відповідальне та соціально включене середовище. Розроблена модель розвитку сталого туризму є прикладом системного

Рисунок 3 – Модель розвитку сталого туризму Запорізької області

Джерело: сформовано автором

Таблиця 4 – Основні етапи реалізації дорожньої карти (2026–2030)

Етап	Термін	Зміст	Ключові заходи
I. Підготовчий (2026)	I кв. – IV кв. 2026	Оцінка стану туристичних об'єктів, створення електронного реєстру, оновлення законодавчої та стратегічної бази	Проведення аудиту туристичних ресурсів Створення ГІС-карти туризму Розробка нової Регіональної програми туризму
II. Відновлення інфраструктури (2026–2027)	II кв. 2026 – IV кв. 2027	Відновлення пошкоджених об'єктів, запуск пілотних кластерів, покращення безпекової інфраструктури	Відновлення готелів, маршрутів, пляжів Встановлення інформаційних точок Розробка нових турпродуктів
III. Модернізація та цифровізація (2028)	I кв. – IV кв. 2028	Інтеграція цифрових технологій, розвиток маркетингу, запуск інтерактивної платформи	Впровадження AR/VR-турів Просування бренду «Запоріжжя туристичне» Онлайн-реєстрація туроб'єктів
IV. Інституціоналізація та розширення (2029–2030)	I кв. 2029 – IV кв. 2030	Закріплення результатів, масштабування кластерів, участь у міжнародних проєктах	Розвиток міжрегіонального співробітництва Участь у грантових програмах ЄС Акредитація локальних гідів, туроператорів

Джерело: сформовано автором

інструменту для стратегічного управління туризмом, а успішна реалізація усіх етапів дорожньої карти відновлення туризму забезпечить відновлення функціональності туристичної інфраструктури, активізацію локальних кластерів, залучення приватних інвестицій

і міжнародної технічної допомоги. Реалізація карти сприятиме інтеграції Запорізької області до загальнонаціональної туристичної системи та зміцненню соціально-економічного потенціалу територіальних громад.

Список використаних джерел:

1. Головне управління статистики у Запорізькій області. Статистичний бюлетень «Туристична діяльність у Запорізькій області (2015–2021 рр.)». Запоріжжя : ГУС, 2022. 54 с.
2. Гедін М. С. Методичні засади оцінки туристичного потенціалу України в контексті євроінтеграції. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Історія, економіка, філософія*. 2021. Вип. 26. С. 88–99. URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/78787878/5265/Гедін%20М.С.%20Вісник%202021%20Метод%20засади%20оцінки%20туристичного%20потенціалу%20в%20контексті%20євроінтеграції.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
3. Державне агентство розвитку туризму України. Туристична статистика: офіційні дані та аналітика. URL: <https://www.tourism.gov.ua/statystyka>
4. Запорізька обласна державна адміністрація. Офіційний сайт департаменту культури і туризму. URL: <https://culture.zoda.gov.ua/>
5. Міністерство культури та інформаційної політики України. Стратегія розвитку туризму України до 2030 року. Київ : МКІП, 2020. 42 с.

6. Eurostat. Tourism statistics – methodology. Eurostat, 2024. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tourism_statistics_-_methodology
7. ESPON. Tourism Carrying Capacity Methodology. ESPON Programme, 2022. URL: <https://www.espon.eu/tourism-carrying-capacity-methodology>
8. European Commission. European Tourism Indicator System (ETIS). European Commission, 2023. URL: https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/offer/sustainable/indicators_en
9. European Parliament. European Tourism: Recent Developments and Future Challenges. Brussels: European Parliamentary Research Service, 2019. URL: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_STU\(2019\)631513](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_STU(2019)631513)
10. OECD. Tourism Trends and Policies 2024. OECD Publishing, 2024. URL: <https://www.oecd.org/publications/oecd-tourism-trends-and-policies-20767773.htm>
11. ResearchGate. Regional policy and assessment of sustainable tourism in the Zaporizhzhia region. ResearchGate, 2022. URL: <https://www.researchgate.net/publication/364152184>
12. UMK Repository. Assessment of the Potential of the Tourism Industry of Ukraine Based on Sustainability. Ukrainian Municipal Knowledge Base, 2023. URL: <https://umk.edu.ua/library/assessment-tourism-ukraine-sustainability>
13. SEEJPH. Innovative Model of Creative Tourism as a Factor of Sustainable Development. South Eastern European Journal of Public Health, 2021. URL: <https://www.seejph.com/index.php/seejph/article/view/457>
14. MDPI. Prospects of Sustainable Development and Virtual Tourism Post-Crisis. Sustainability, 2023. URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/15/3/1579>
15. Wikipedia. Sustainable tourism. Wikipedia, 2024. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Sustainable_tourism
16. UNWTO. Indicators for Sustainable Development of Tourism Destinations: A Guidebook. Madrid: World Tourism Organization, 2004. 514 p.
17. UNWTO. Sustainable Development of Tourism – A Compilation of Good Practices. Madrid: World Tourism Organization, 2013. 114 p.

References:

1. Main Department of Statistics in Zaporizhzhia Region. Statistical bulletin ‘Tourism in Zaporizhzhia Region (2015–2021)’. Zaporizhzhia: Main Department of Statistics, 2022. 54 p.
2. Hedin M. S. (2021). *Metodychni zasady otsinky turystychnoho potentsialu Ukrainy v konteksti yevrointehratsii* [Methodological principles of assessing the tourism potential of Ukraine in the context of European integration]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho linhvystychnoho universytetu. Seriya: Istoriia, ekonomika, filozofia*. Vyp. 26. S. 88–99. Available at: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/5265/Гедін%20М.С.%20Вісник%202021%20Метод%20засад%20оцінки%20туристичного%20потенціалу%20в%20контексті%20євроінтеграції.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
3. State Agency for Tourism Development of Ukraine. Tourism statistics: official data and analytics. Available at: <https://www.tourism.gov.ua/statystyka>
4. Zaporizhzhia Regional State Administration. Official website of the Department of Culture and Tourism. Available at: <https://culture.zoda.gov.ua/>
5. Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine. Strategy for the Development of Tourism in Ukraine until 2030. Kyiv: MCIP, 2020. 42 p.
6. Eurostat. Tourism statistics – methodology. Eurostat, 2024. Available at: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tourism_statistics_-_methodology
7. ESPON. Tourism Carrying Capacity Methodology. ESPON Programme, 2022. Available at: <https://www.espon.eu/tourism-carrying-capacity-methodology>
8. European Commission. European Tourism Indicator System (ETIS). European Commission, 2023. Available at: https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/offer/sustainable/indicators_en
9. European Parliament. European Tourism: Recent Developments and Future Challenges. Brussels: European Parliamentary Research Service, 2019. Available at: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_STU\(2019\)631513](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_STU(2019)631513)
10. OECD. Tourism Trends and Policies 2024. OECD Publishing, 2024. Available at: <https://www.oecd.org/publications/oecd-tourism-trends-and-policies-20767773.htm>
11. ResearchGate. Regional policy and assessment of sustainable tourism in the Zaporizhzhia region. ResearchGate, 2022. Available at: <https://www.researchgate.net/publication/364152184>
12. UMK Repository. Assessment of the Potential of the Tourism Industry of Ukraine Based on Sustainability. Ukrainian Municipal Knowledge Base, 2023. Available at: <https://umk.edu.ua/library/assessment-tourism-ukraine-sustainability>
13. SEEJPH. Innovative Model of Creative Tourism as a Factor of Sustainable Development. South Eastern European Journal of Public Health, 2021. Available at: <https://www.seejph.com/index.php/seejph/article/view/457>
14. MDPI. Prospects of Sustainable Development and Virtual Tourism Post-Crisis. Sustainability, 2023. Available at: <https://www.mdpi.com/2071-1050/15/3/1579>
15. Wikipedia. Sustainable tourism. Wikipedia, 2024. Available at: https://en.wikipedia.org/wiki/Sustainable_tourism
16. UNWTO. Indicators for Sustainable Development of Tourism Destinations: A Guidebook. Madrid: World Tourism Organization, 2004. 514 p.
17. UNWTO. Sustainable Development of Tourism – A Compilation of Good Practices. Madrid: World Tourism Organization, 2013. 114 p.

Valentyna Demko, Halyna Taranenko, Liudmyla Shlieina
Dmytro Motorny Tavria State Agrotechnological University

EUROPEAN APPROACHES TO ASSESSING THE TOURISM POTENTIAL OF REGIONS IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

The article analyses European approaches to assessing the tourism potential of regions, taking into account the principles of sustainable development. It substantiates the feasibility of applying multidimensional, integrated, spatial and indicator approaches, which form the basis of modern European methodologies (ESPON, ETIS, Eurostat, OECD). The methodological principles of a comprehensive assessment of tourism potential are examined in detail, considering natural-geographical, historical-cultural, infrastructural, socio-economic, managerial and environmental factors. The importance of spatial analytics using GIS for identifying tourism clusters, assessing transport accessibility and modelling tourism flows is emphasized. The role of stakeholders (local government, business, community) in the assessment process is highlighted. Using the example of the Zaporizhzhia region, changes in tourist flows and tourist infrastructure during 2015–2021, the impact of the COVID-19 pandemic and the consequences of full-scale war are examined. A model for sustainable tourism development in the Zaporizhzhia region is proposed, which includes economic, social, environmental and security sustainability. A strategic 'Roadmap for the recovery of tourism in the Zaporizhzhia region for 2026–2030' is presented as a tool for comprehensive management of the post-war development of the regional tourism system. The necessity of implementing a phased approach to the restoration of tourism infrastructure in the context of security challenges, destruction of recreational facilities and socio-economic destabilisation caused by military actions is substantiated. The proposed roadmap is structured according to the principles of integrated spatial planning, cluster development, public-private partnership, and digital transformation. The roadmap is a strategic framework for consolidating the efforts of authorities, communities, businesses, scientific institutions and international partners in the field of sustainable tourism development, which can act as a catalyst for regional revival. The results of the study are of practical importance for strategic planning of tourism development in Ukrainian regions in conditions of transformation.

Keywords: assessment of the tourism potential of regions, tourism resources, sustainable tourism, sustainable development, tourism indicators.

Стаття надійшла: 05.08.2025

Стаття прийнята: 29.08.2025

Стаття опублікована: 18.11.2025